

פרשת בהר תשס"ח "מה ענין שמיטה אצל הר סיני"

רש"י
(א) בהר סיני - מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנויה בתורת כהנים. ונראה לי שכך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה, למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני, ובא הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמסיני היו כולם כללותיהן ודקדוקיהן, וחזרו ונשנו בערבות מואב:

ויקרא פרק כה
(א) וַיִּדְבֶּר יְקֹנָק אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתְהָ הָאָרֶץ שִׁבַּת לִיקְוֹן: (ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׁדָךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר פְּרֻמְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ:

לכרמו, אז התחיל משנה תורה שהיא התחלת תורה שבעל פה דכתיב באר היטב, וכמו שאמרו (מגילה לא ע"ב) ומשה מפי עצמן אמרו 35 ולכן בדברות הראשונות כתיב זכור אתה דלית תמן שכחה. [וכמו שאמרו (עירובין נד.) חרות על הלוחות אלמלי לא נשתברו לוחות ראשונות לא נשתכחה תורה מישראל] ובדברות שניות שנתנו אחר הקלוקל כתיב שמור שצריך 40 שמירה שלא ישכח ולכן איתא במדרש (שמות רבה פמ"ו) בלוחות הראשונות לא היה אלא עשרת הדברות לבד ובלוחות שניות אני נותן לך שיהיה בהם מדרש ואגדות וכו' שנצרך הרב חכמה לתקן הרב כעס וכמו שאמרו (נדרים כב ע"ב) אלמלא חטאו ישראל לא נתנה להם אלא ה' חומשי תורה כו'. וזהו שמתמה מה ענין שמיטה שעניינו שיהיו ישראל פנוין לעסוק בתורה ושיכירו כי לה' הארץ. אצל הר סיני שהיה אז על אופן שיהיו ישראל פנוין רק 50 לעבודת השם יתברך ולא היה אז מקום למצות שמיטה רק בערבות מואב וכאמור, ולימד כאן על מצוה זו שנאמרה גם כן מסיני שאז צפה השם יתברך שאם יתקלקל מצבם מאשר היו, יהיה להם שמיטה ויובל, ובא הכתוב ללמדנו 55 ענין מה שאמרו אל תאמין בעצמך וכו' והיינו שאף מי שזכה להיות בן עולם הבא אף בחייו כמו שזכו האבות בעולם הזה מעין עולם הבא (כמו שנתבאר בארוכה ל"ג בעו"מ ח) מכל מקום יש לו לפחוד מרוגז היצר הרע כל זמן 60 שיש מציאת רע בעולם, והיינו שאז בהר סיני שהיו ישראל כמו אדם הראשון קודם הקלוקל ומכל מקום היה בכח הנחש לכנס בו ולפתותו,

ספר פרי צדיק לפרשת בהר
[ב] בהר סיני. פירש רש"י מתורת כהנים מה ענין שמיטה אצל הר סיני כו' אלא מה שמיטה נאמרו כו' אף כולן וכו' וצריך ביאור דמשמע דאם היה מזכיר אצל מצוה אחרת לא התמוה 5 כל כך מה ענין המצוה להר סיני. וגם התירוץ אינו מובן דלמה בחר דוקא במצות שמיטה ללמוד על התורה כולה שנאמרו הכל בסיני, אך הענין דאיתא בגמרא (סוטה לו ע"ב) כללות ופרטות נאמרו בסיני ונשנו באהל מועד 10 ונשתלשו בערבות מואב וכו' והיינו דמתן תורה היה שיהיו ישראל ממלכת כהנים כמו שיהיו לעתיד שנאמר ואתם כהני ה' תקראו שיהיו רק עבדי ה'. דכתיב אני אמרתי אלקים אתם שלא יהיה מלאך המות שולט בהם (כמו שאמרו ע"ז ה.) מכלל שהיה מתוקן הכל כמו שהיה קודם החטא, שלא נברא האדם רק לשמש את קונו ולא יהיה לו שום עסק בעולם הזה. ואחר כך באהל מועד. אף שהיה כבר אחר הקלוקל. מכל מקום היה חלק משה רבינו כל מ' שנה אכלו 20 את המן ולא נתנה תורה אלא לאוכלי מן (כמו שאמרו במכילתא ותנחומא) אלא היה להם עמל רק ללקוט, וגם בזה היה מדרגות (כמו שאמרו יומא עה.) צדיקים ירד על פתח בתיהם בינונים יצאו ולקטו רשעים שטו ולקטו, ומי 25 שהיה אמונתם פחותה היה טרחו מרובה. אבל טורח קצת היה לכל אחד ללקוט. ואם היה משה רבינו ע"ה נכנס לארץ ישראל היה נשאר כך לעולם רק ראה השם יתברך שאין מוכשר עוד לזה. ואחר כך בערבות מואב קודם שנכנסו 30 לארץ ישראל שהיה חלק יהושע, שאז התחיל כל אחד לעבוד זה פונה לשדהו וזה פונה

80 את מעשי וקפחתי את פרנסתי. וכן יוכל להיות שישתקע חס ושלום עד שלא ישמור שמיטה גם כן ויגרום החטא למכור מטלטליו, ואחר כך שדותיו, וביתו, וילוה ברבית, וימכור עצמו ואף לגר ולנכרי ולעבודה זרה כסדר הפרשיות וכמו 85 שאמרו בגמרא (שם כ.). ומזה נלמד שכל התורה נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני שכל זמן שיש מציאות מרע בעולם נצרך להתרי"ג זיני עיטא להנצל מקטרוג יצר הרע כמו שאמר (זח"ב פ"ב ב) וזה ענין אל תאמין 90 בעצמך וכו' שלא יסמוך על מעלתו שיוכל להשמר מיצר הרע כי יצרו של אדם מתגבר עליו וכו' ואלמלא עזר הקדוש ברוך הוא לא יכול לו, וכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו (כמו שאמרו סוכה נב.) ונצרך למצות שמיטה 95 שהוא כמו קדושת שבת וכאמור:

ומי לנו גדול מיעקב אבינו שהיה כאדם הראשון קודם הקלקול. ואמר מה שקל 65 שבקלים כו' שלא ידע כלל מהנאת הגוף רק להוליד תולדות כו' מכל מקום מצינו בו ויירא יעקב מאד שמא יגרום החטא (כמו שאמרו ברכות ד.) ועל זה כתבה התורה גבי מצות שמיטה בהר סיני. ללמדנו שאף שאז היו 70 ישראל מוכשרין להיות חרות ממלאך המות ומיצר הרע והיו אז כמו שיהיה לעתיד ועמדו זרים ורעו צאנכם, ואם היה התיקון האמיתי לא היה נצרך כלל לעבודה, רק היתה ארץ ישראל מוציאה גלוסקאות כמו שיהיה לעתיד 75 (כמו שאמרו שבת ל ע"ב) ומכל מקום נאמר בהר סיני מצות שמיטה שש שנים יעבוד וגו' שיוכל להיות שיקלקלו עוד כיון שיש עוד מציאות לרע בין האומות ואז יהיו צריכים לעבודה כמו שאמרו (סוף קידושין) הריעותי

**Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by
Dr. Bernard & Robin Cohen
Milwaukee**

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for the free 14-day trial of
Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.